

Rapport från
Elin Wägner-sällskapets hösthelg på S:t Sigfrids folkhögskola
10-11 september 2011

Årets Väckarklocka 2011
Stiftelsen Gapminder och initiativtagaren Hans Rosling

Rösten vi ärvde
Om hur kvinnornas rösträtt har förvaltats efter 1921
och hur vi använder vår röst idag

Rösten vi ärvde

Så samlades vi – 35 personer – en vacker höstdag på S:t Sigfrids folkhögskola för Elin Wägner-sällskapets tjugoförsta Elin Wägner-seminarium – och det första som jag inte var med och planerade och ledde. Det var härligt att bara få sätta sig till ”dukat bord” i föreläsningssalen till ett intressant och välmatat program och trevlig samvaro med de andra deltagarna.

Ann-Margreth Willebrand, som till stor del själv planerat seminariet och hållit kontakterna med föredragshållarna och folkhögskolan, var en utmärkt och välkommande värdinna.

Ann-Margret förtjänar stort tack för sin insats!

Tack också till Anette Björnson, som hållit i trådarna till denna rapport, som jag lyckats få i mål!

Marianne Enge Swartz

Rösträtt!

Ordet innehåller flera dimensioner. Sällskapets ordförande Christina gav oss näring och energi genom sin personliga berättelse.

Christina Ekström överlämnar Bergsluft

Mina tankar kretsade kring ”att våga höja sin röst”, att känna och erkänna ”min röst är värdefull”, att ge röst åt den som inte hörs. Detta med ordet röst är faktiskt märkvärdigt och en viktig del i ”alla människors lika värde”, men också för att alla människor ska få en positiv framtid.

Elin Wägner gav röst åt många människor. Fick många att förstå: ”Min röst är värdefull.”

Vi ska öva våra röster för att höras. Var med och höj din röst!

Under seminariet får vi näring.

Olof, rektor på skolan hälsade också välkommen. Jag uppfattade att han var mycket stolt för att sällskapet väljer just hans skola för höstseminariet och utdelning av priset ”Årets väckarklocka”. Med all rätt.

Nu går mina tankar till antologin *Det första fotstegets moder*, Margareta Skantzés *Vägen till henne* och den hoppfulla framtidsmöjligheten som finns i Riane Eislers bok *Bägaren och svärdet*. Vilken skatt Elin Wägner-sällskapet bidrar med. Och Christinas fråga om sättet vi bör jobba på för att nå framgång: ”Kvinnorganisationer - vara eller inte vara?” blir intressant avslutning före presentationen av Årets Väckarklocka Hans Rosling med föredraget ”Pengar, vargar och koldioxid”.

Så härligt att vi är så många med!

Margareta Moqvist

Birger Schlaug: Om tiden, samhället och kampen för rösträtt i Pennskaftets tidevarv.

Kan en bok förändra ditt liv? Ja det är Birger Schlaugs erfarenhet, han berättade om hur han i slutet av 70-talet på centralen i Stockholm på väg mot ett tåg hittade Elin Wägners bok *Väckarklocka* på ett bokbord. Som han brukar så läste han sista kapitlet i boken först och sedan var han fast, ja, hela hans världsbild förändrades. Han hade förmodligen aldrig blivit politiker inom miljörörelsen utan den läsoplevelsen!

Med tanke på att *Väckarklocka*, när den kom ut 1941 mitt under kriget, i det närmaste tystnades ned så är det ytterligare ett bevis för Elin Wägners framsynthet och förmåga att

sätta problem under debatt, det som var hennes styrka både som romanförfattare och journalist.

Birger Schlaug efter föreläsningen

Ja, vilken spännande berättelse blir det inte när Elin Wägners liv tecknas. Hela första hälften av 1900-talets politiska och sociala liv träder fram och inte minst vilken ilska dessa kvinnor som kämpade för rösträtten väckte? Åren innan rösträtten genomfördes 1921 var kantade med stridigheter, debatter och smutskastning av de kvinnor som var engagerade i kampen. Ja, vad fick inte dessa kämpande kvinnor utstå! Tillmälen som misslyckade kvinnor, fula, sterila (och lesbiska!) hördes från författare som Hjalmar Söderberg och Albert Engström.

Elin Wägners svar blev bland annat romanen *Pennskäftet* som kom ut 1910. Där bemötte hon angreppen med humor och, som Schlaug påpekade, gav hon inte männen någon kollektiv skuld. I boken förekommer både kloka män och dumma kvinnor.

Nu när jag skriver dessa rader och tänker på den här expansiva tiden som Schlaug har målat upp med hjälp av namn som Ellen Key, Fredrika Bremer, Alexandra Kollontay, August Palm och Hjalmar Branting så leker jag med tanken - vilka personer kommer att leva kvar och nämnas när vi ser tillbaka på vår tid? Och vilken författare sitter idag och skriver just den boken som kan få en ung läsare i framtiden att bli så inspirerad att det leder till ett politiskt engagemang?

Birger Schlaug avslutade sitt fördrag med dessa rader ur *Väckarklocka*:

”En fågel värjer sin bur. Det är det enda den kan göra om den tillhör en gammal burfågelsläkt och inte vet av någon annan uppehållsort.

Den öppna dörren är då inte utgång till friheten utan ingång för katten.

Fågeln har rätt i att det betyder katastrof om katten kommer in i buren,

Men om den fria fågelns möjlighet, att klara sig utanför vet den ingenting.”

Annika Sherwin

Ing-Mari Frössevi: Fogelstadgruppen – vad hände sedan ....

Vårt seminariums andra föreläsning hölls av Ing-Mari Frössevi, sekreterare i Kultur-föreningen Fogelstad, som är arvtagare till Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad. Hon började sin framställning med att ge oss en repetition i Medborgarskolans och tidningen *Tidevarvets* historia. Denna skola som betydde så mycket för att stärka kvinnors förmåga att utnyttja sin nya rösträtt. *Tidevarvet* ville vara en tidning som förmedlade den aktuella samhällsdebatten. En tidning för både kvinnor och män, men med ett kvinnligt perspektiv. I knappt fyra år var Elin Wägner dess chef och redaktör.

Initiativtagare var godsägaren och politikern Elisabeth Tamm och pedagogen Honorine Hermelin, författaren Elin Wägner, läkaren Ada Nilsson och riksdagsledamoten Kerstin Hesselgren.

Skolan invigdes annandag påsk 1925 och verkade fram till 1954. De fem grundarnas mål med skolan var att ge kvinnor en fast bas att utgå från när de skulle använda sin rösträtt, att ge självförtroende och inspiration. Fasta lärare på skolan var Honorine Hermelin och Ebba Holgersson. Dessa två kompletterades med gästföreläsare som Siri Derkert, som själv hade varit elev, Emilia Fogelklou och Alexandra Kollontay.

Ing-Mari Frössevi menade att man inte fick glömma bort Ebba Holgerssons viktiga pedagogiska insatts. En viktig faktor i skolans pedagogik var att ge tillfällen till möten. Här möttes kvinnor ur skilda samhällsgrupper med olika bakgrund och levnadsvillkor i det goda

samtalet. Man levde nära varandra, delade rum, åt tillsammans, bildade kör tillsammans. På schemat stod traditionella ämnen som historia, samhällskunskap och psykologi men lika viktigt var gymnastik, rytmik, körsång och inte minst medborgarkunskap. Där hade man skapat det fiktiva samhället Komtemåtta där eleverna fick spela olika roller i ett samhälle, hålla tal, göra inlägg i debatter, leda sammanträden.

1954 bedömde de då ansvariga att det var dags att andra tog över, trots att det fortfarande var god tillströmning till kurserna. Tyvärr blev det inte så mycket av den saken. Ing-Mari Frössevi berättade att hon inte hört talas om Medborgarskolan på Fogelstad under sin uppväxt, trots att hon kommer från Katrineholm. Det var först genom Siri Derkerts utsmyckning i Stockholms tunnelbana som hennes nyfikenhet väcktes.

Sedan 1995 finns ett nyvaknat intresse. Då bildades de tre samverkande föreningarna:

- Kulturföreningen Fogelstad
- Fogelstad Musikteater
- Fogelstad Kvinnokurser/Fogelstad Rediviva

Verksamheten i Kulturföreningen vill sprida kunskap om Fogelstad genom att ordna studiecirkel, föreläsningar, veckoslutsseminarier och längre kurser. Föreläsare har bl.a. varit Eva Moberg, Christina Doctare och Bodil Jönsson. Man har givit ut boken *Fogelstad*, en allmän orientering om Kvinnliga Medborgarskolan. Man har byggt upp en utställning i det gamla mejeriet om Fogelstad och om de kvinnor som skapade skolan. På den tiden inrymde huset bostäder för kursdeltagarna. Det fick namnet Rosenhane efter pensionatet i Komtemåtta.

Kulturföreningen ger också ut medlemsbladet "Dialogen fortsätter" fyra gånger om året. Det finns både klipp- och bildarkiv, ett bibliotek med utlåning av fogelstadlitteratur och man bistår unga forskare. I Fogelstadbutiken kan man handla litteratur men också annat t.ex. det måttband med kvinnohistoria som Ing-Mari demonstrerade för oss. Fogelstad Musikteater och amatörkören Fogelstakören, som i första hand sjunger sånger ur O

Fogelstad, har genomfört flera musikteaterföreställningar.

Fogelstad Kvinnokurser arbetade för att göra arvet från Medborgarskolan aktuellt och man ville i första hand vända sig till kvinnor i samma situation som deltagarna i de tidigaste kurserna. Man tänkte då speciellt på grupper av invandrarkvinnor. Den här verksamheten har nu övertagits av Viadidakt dvs. förvaltningen för vuxenutbildning i Katrineholm i nära samarbete med Kulturföreningen / Fogelstadakademien

Kurserna är inriktade på att ge medvetenhet om medborgarskapet och kunskap om samhället. Man vill förstärka känslan av tillhörighet i Sverige, väcka engagemang, mod, självständighet och förståelse och respekt för andras åsikter. I sann Medborgarskoleanda försöker man göra detta genom samtal och praktisk träning t.ex. genom att tala inför varandra.

Ing-Mari berättade om en av deltagarna som vågat ställa sig i talarstolen efter en och en halv veckas kurs. Hon förklarade: "Efter den här kursen är jag en stark kvinna".

Man vill även få med männen och en kurs har genomförts. Man hoppas på fler.

Sedan starten 1995 har Kulturföreningen Fogelstad sannerligen inte legat på latsidan. Det är ett beundransvärt och inspirerat arbete man lagt och lägger ner för att hålla minnet av Kvinnliga Medborgarskolan levande i vår tid. Vill du veta mer – gå in på Fogelstad.org och Viadidakt.se.

Eva Persson

Barbro Hedvall och Ing-Marie Frössevi i föreläsningssalen

Promenad med Börje

God uppslutning blev det kring skolans lärare Börje Svensson som tog oss runt på en kunskapsrik promenad med folkmedicin som tema. Inte visste vi att i vår omedelbara närhet finns bot att hämta mot allehanda krämpor och bekymmer. I lugn takt förflyttade vi oss mellan buskar och tuvor och lyssnade till Börje som då och då bröt av en ört, en kvist eller ett löv.

Börje Svensson demonstrerar ätliga växter

"Alla växter kan ätas. Åtminstone en gång!" Efter den reservationen gav Börje oss en rad exempel på växter som sedan gammalt anses ha läkande effekt, i flera fall också lett till nya syntetiska läkemedel. Här några växter vi hittade under vår vandring:

Blodrot mot diarré, *brakved* mot förstoppning. *Groblad* stimulerar aptiten och är urindrivande. Te av *lindens* blad lär hjälpa mot feber och förkylning. *Röllekan* är enligt vår naturguide något av ett universalmedel.

Något lite om bygdens mycket långa historia och folkhögskolans 70-åriga liv fick vi också veta. Vi stannade upp vid några av de många vårdträden planterade av skolans elever. Särskilt hälsade vi på den lind som planterades år 2000 till Elin Wägners minne.

Tack Börje för en nyttig och roande promenad och för den lista över 36 vanliga läkeväxter med vars hjälp alla deltagare kan återvända hem och lugnt möta vinterns förkylningsutmaning.

Ingrid Liljeblad

(som tackar speciellt för innehållsrika och väl arrangerade dagar som också gav mig möte med den plats där jag växte upp och stenarna där barn jag lekt.)

Barbro Hedvall:

Den efterlängtdade rösträtten – vad gjorde vi med den?

"Det enda som gör männen benägna att lyssna på kvinnorna och ta dem på allvar är kvinnlig sammanhållning", skriver Elin Wägner i *Väckarklocka* i en kritisk diskussion av kvinnors inflytande i politiken efter att rösträtten erövrats 1921 och LKPR (Landsorganisationen för kvinnans politiska rösträtt) därför upplöstes. De flesta kvinnor som varit aktiva i rösträttsorganisationen ansåg att tiden nu var kommen för att samarbeta med männen i samhällsfrågor. Elin Wägner däremot ansåg att fastän ett sådant samarbete var principiellt riktigt, var historien ännu inte mogen för att praktisera det utan stöd från en kvinnoorganisation.

När jag lyssnar till Barbro Hedvalls föredrag kan jag inte annat än att ge Elin Wägner rätt. Det verkar nämligen ha funnits en stark kvinnlig organisering utanför partipolitiken vid alla de tillfällen då kvinnor som grupp haft politisk framgång.

Första gången kvinnor kunde delta i ett riksdagsval röstade 47 procent av dem. Fem kvinnor kom in i riksdagen och två av dem, Kerstin Hesselgren och Elisabeth Tamm, ingick båda i kärntruppen bakom Kvinnliga medborgarskolan på Fogelstad (1925-1954). Tamm satt endast en period men utöver engagemanget för Fogelstad fortsatte hon med kommunalpolitik under hela sitt liv. I riksdagsvalet 1936 fördubblades antalet kvinnliga ledamöter, vid nästa val blev de 18, men så sent som 1970 var kvinnors representation endast 14 procent.

Ännu mer fåtaliga var de kvinnliga ministerrarna. Därefter kom Ulla Lindström, biståndsoch invandrarminister 1954-1966 (avgick i protest mot att regeringen inte uppfyllde sitt löfte om att öka biståndet till en procent av BNP. Hon efterträddes av Alva Myrdal som biståndsminister och Camilla Odhnoff som familje- och invandrarminister. Under 1970-talet började dock antalet kvinnliga riksdagsledamöter och ministrar öka: 1970 var 21 procent av riksdagens ledamöter kvinnor, men därefter växte antalet successivt och 1990 var de 40 och 2002, 45 procent. Samma utveckling

sker beträffande kvinnliga statsråd: 1973 var de 11 procent och 1998 och därefter ca 50 procent (Lathund jämställdhet, 2004).

Men statistisk jämställdhet är givetvis ett ofullständigt mått på kvinnors politiska inflytande. I det sammanhanget måste man också undersöka vilken makt som olika politiska positioner innebär. Det är slående att vi i Sverige endast haft en kvinnlig finansminister (Ann Wibble) och ingen kvinnlig statsminister. Men inte mindre viktigt är det att *vidga begreppet politik* så att det också omfattar utomparlamentariska grupper politiska inflytande – den opinion som olika kvinnogrupper kan skapa är en viktig politisk maktfaktor för att påverka samhällets utveckling.

På 1930-talet var ju kvinnors inflytande inte särskilt stort inom det parlamentariska systemet, men ändå genomfördes flera viktiga sociala reformer som gynnade kvinnor som mödrar – och samtidigt hävdades gifta kvinnors rätt till yrkesarbete, då ett förslag om ett yrkesförbud avlogs. Här hade en stor kvinnoopinion med bl.a. yrkeskvinnors klubb ett betydande inflytande och kunde stötta Kerstin Hesselgren och Alva Myrdal, som ingick i den expertkommitté som socialministern Gustav Möller tillsatte i frågan (Frangeur, 1999).

Vad gäller 1970- och 1980-talets ökande kvinnorepresentation och jämställdhetsreformer kan kvinnoorganisationernas inflytande knappast överskattas.

Den nya feministiska vågen började redan på 1960-talet med debattörer som Eva Moberg och Barbro Backberger, men först på 1970-talet växte en kvinnoörelse fram. Det skedde främst genom Grupp 8:s utåtriktade verksamhet kring krav på daghemsplatser, likalön, fri abort och stopp för sexuell exploatering, men även Fredrika Bremerförbundet och Svenska Kvinnors Vänsterförbund fick ny fart under den här perioden. Kvinnoörelsevågen översvämmade, flöt eller sipprade in på arbetsplatser, medie- och kulturinstitutioner, politiska organisationer, universitet och högskolor.

Det är omöjligt att bedöma exakt vilket inflytande denna rörelse hade på de politiska reformerna, men *att den påverkade* det som

skedde behöver vi inte tveka om. Så Elin Wägner var framsynt även i denna fråga!

Litteratur

Renée Frangeur, *Yrkeskvinna eller makens tjänarinna? Striden om yrkesrätten för gifta kvinnor i mellankrigstidens Sverige*, Lund: 1999.

Lathund för jämställdhet, Statistiska centralbyrån, Stockholm 2004.

Ulrika Knutson, *Kvinnor på gränsen till genombrott. Gruppträtt av Tidevarvets kvinnor*, Stockholm 2004.

Eva Schmitz, *Systemskap som politisk handling. Kvinnors organisering i Sverige 1968 till 1982*, Lund 2007.

Ingrid Holmquist

Kreativ aktivitet – Rösten som redskap

Hela dagen hade vi lyssnat intensivt på intressanta föreläsningar om hur kvinnans röst, trots allt motstånd, blivit tydligare och fått större utrymme i samhället.

Nu skulle vi själva göra våra röster hörda under Sara Wåhlins ledning. Hon är en av folkhögskolans lärare i sång, musik och rytmik.

Vi värmdes upp genom att gå runt i rummet och hälsa på varandra på olika sätt. Efter en försiktig inledning var vi snart inne i de roller som Sara tilldelade oss.

Tänk vad vi vågar när vi släpper loss och tänk vad vårt kroppsspråk betyder när vi vill synas och höras! Det kändes inte alls svårt att bryta mönster och pröva olika uttryck, ändra kroppsspråk och röstläge.

Visst är det lätt att glömma att kroppen är ett viktigt redskap som vi har till vår hjälp. "Åh, åh, åh tjejer vi måste höja våra röster för att höras", sjöng vi på 70-talet. Men inte är det fel på våra stämband! Vi föds med en andning som ger stöd för tal och sång. Säg den baby som inte gör sig hörd!!

Många tappar bort "djupandningen" på vägen. Spänningar, ångslan, kläder som är obekväma och könsstereotyper påverkar – särskilt kvinnor – att inte använda den röst vi fått. Vi försökte med olika övningar att hitta andningen som ger stöd och lugn.

I den avslutande uppgiften fick de som ville dirigera "kören" i en egen tolkning av Bä, bä vita lamm. Många goda skratt hördes när våra dirigenter, med olika uttryck, ville få oss med på noterna!!

Tack Sara för en nyttig och rolig stund. Jag tror att alla njöt av att vara med och verkligen se varandra och känna den glädje och värme som spred sig medan vi mjukade upp våra stela kroppar och vårt invanda sätt att vara.

Kerstin Axén Krag

Ungdomlig ro

Efter dagens övningar framförallt i seminarierummet är det skönt och kravlöst att slå sig ner i S:t Sigfridsskolans kapell.

Dagen är över, skymningen här.

Jord och eld är de element som bäst beskriver andan i rummet.

Musiklinjens elever ska underhålla oss – eller närmare: ge oss kultur? Eller kanske en upplevelse helt enkelt?

Jag förvånas över ungdomarnas enkla, mjuka och professionella närvaro på scen.

Den som gör mest intryck på mig är tjejen med den stora kontrabasen. Jag vill vara hon – om jag var en av dem!

Jag ser gympaskor och kortbyxor över leggings.

Jag hör stycken av Sibelius och Schubert.

Det är fint.

Näring.

Gunilla Lindahl

Dalala Abdel Gani: Kvinnor från mellanöstern

Varje dag ser jag dem promenera från svenskundervisningen på Västerledsskolan i Växjö. De går Ulriksbergspromenaden upp mot Araby eller väntar i klungor vid busshållplatsen. Alla är beslöjade, en del med sjalar i pastellfärger och gnistrande broscher, andra från pannan till tåspetsarna täckta med mörka tyger i lager på lager. Endast ansiktet eller en del av ansiktet syns och inte ett hårstrå får synas. Deras män och bröder rör sig barhuvade, i jeans och t-shirt. Det är klart att jag undrar. Vilket liv har kvinnorna? Vilken kvinnosyn ligger bakom beslöjningen?

Dalala Abdel Gani Pettersson – en förebild

Därför såg jag med särskilt intresse fram mot att det också skulle bli en föreläsning om mellanösterns kvinnor på Elin Wägnerseminariet. Dalala Abdel Gani Pettersson med samma kulturella bakgrund som de kvinnor jag ser varje dag skulle berätta om de projekt, som hon startat.

Efter flykt från Palestina och vistelse i Algeriet kom Dalala till Sverige. Starten för hennes liv här var just den folkhögskola, som vi satt i. Där lärde hon sig språket och kunde fortsätta med studier i socialpsykologi vid universitetet och är nu författare, föreläsare och översättare.

Utgångspunkten för Dalalas personliga och fängslande föreläsning var den tvungna migrationen som tillstånd. Hon beskrev hur man förlorar sin självklara identitet i det nya landet. De vuxna vill hålla fast vid det gamla, som de lämnat, vid traditioner och språk. För barnen däremot finns inga barriärer. De lär sig snabbt språket och har en öppenhet mot nya influenser. Det leder till konflikter i hemmet.

Dalala beskrev hur den svenska lagstiftningen och jämställdheten kan upplevas som ett hot av människor ur hederskulturen, särskilt för männen som känner att de förlorar allt. För kvinnor öppnas en möjlighet till frihet, som är hotfull för den traditionella familjen. Åtgärder som familjen tar till för att

garantera kvinnans lydnad, upplevs kvävande, särskilt för tonåringar och unga kvinnor.

Unga tjejer från Mellanöstern sitter fast i ett skruvstäd av patriarkalisk kontroll och hysterisk skräck för kvinnlig sexualitet, medan deras bröder har all frihet de kan önska. De unga pojkarna är övermodiga och flirtiga i skolan, får cykla, vara ute sent på kvällarna, även i mycket unga tonår. Deras systrar däremot ska leva i hemmet, passa upp på bröderna och familjen har rätt att gifta bort dem när de är helt unga.

I sin bok *Lika men ändå olika*, 2011, berättar Dalala om en fiktiv men typisk familj. Fadern känner sig förminskad av det svenska systemet: "Det här landet är bara till för kvinnor. De riktiga männen, ur vår kultur, tål inte det svenska systemet. Därför lever de oroliga, deras kamp slutar aldrig, de måste se till att allt behålls som i hemlandet. Kvinnor ska lyda sina män, inget får förändras. Koranen säger att män företräder kvinnor, männen måste leda, skydda och straffa dem om de inte lyder."

Unga kvinnor kan ta till olika strategier för att anpassa sina liv till det svenska samhället. De kan helt underkasta sig islam och betrakta det svenska levnadssättet som helt fel, "haram", orent, syndigt. En del uppträder i skolan som svenska och hemma som araber, byter såväl kläder som sätt att vara. En del bryter helt med den kultur de fötts in i och riskerar då att förlora sin familj och sin släkt.

Mycket av det som Dalala redogör för kan verka vara svårforcerade kulturhinder för att unga kvinnor med arabisk bakgrund ska kunna få den frihet som de längtar efter. Det som inget hopp är när hon redogör för de projekt, som har startats i Växjö.

Ett är den arabiska kvinnoföreningen, där syftet är att träffas och diskutera men också att skratta, umgås och laga mat tillsammans.

Ett annat och kanske det viktigaste är tjejcaféet, en samlingsplats för unga kvinnor. Där kan de träffas och prata om gemensamma upplevelser utan att föräldrarna behöver vara oroliga. De kan lyssna på varandras berättelser, önskemål och framtidsplaner. Här diskuteras FN-konventionen om mänskliga rättigheter och svensk lagstiftning. Man spelar rollspel, skriver och debatterar.

Dalalas arbete med unga kvinnor från Mellanöstern och hennes mål att få dem att komma in i det svenska samhället inget stort hopp för framtiden!

Kerstin Pharmanson

Kvinnoorganisationer – vara eller inte vara?

Under rubriken "Kvinnoorganisationer – vara eller inte vara?" tog ordförande Christina upp den eviga frågan om organisationer för kvinnor behövs. Vi fick en repetition av hur organisationen WoWo – Women's Organisation for World Order – skapades 1935.

Frågeställningens eviga aktualitet demonstrerades med önskvärd tydlighet när seminariets två "politiker" svarade på helt olika sätt. Birger Schlaug ansåg att kvinnoorganisationer blir en slags politisk gisslan för partier medan Charlotte Branting menade att de är en möjlighet för kvinnor att ta sig fram i politiken.

Vi listade dagens organisationer med kvinnoperspektiv och Christina avslutade med den tänkvärda reflektionen att dagens WoWo borde vara en ny ordning för alla – och att män är välkomna i sällskapet.

Britt Mossberg

Årets Väckarklocka: Stiftelsen Gapminder/ professor Hans Rosling

Valet var ju självklart när vi väl kommit på namnet – Hans Rosling, professorn som presenterar statistik på ett så lekfullt pedagogiskt sätt att man själv blir tvungen att omvärdera världen och skrota sina gamla fördomar. Dessutom har han blivit en hit på Youtube med sina föreläsningar där han med hela kroppen visar världens befolkningsutveckling i relation till ekonomi mot en bakgrund av en dataskärm med rörliga punkter. Det var hans son och sonhustru som omsatte hans kunskaper och pedagogik till dataprogram som utvecklades till stiftelsen Gapminder.

Han ser koncentrerad ut där han står i rutig skjorta framför sin lilla dator och inför en för

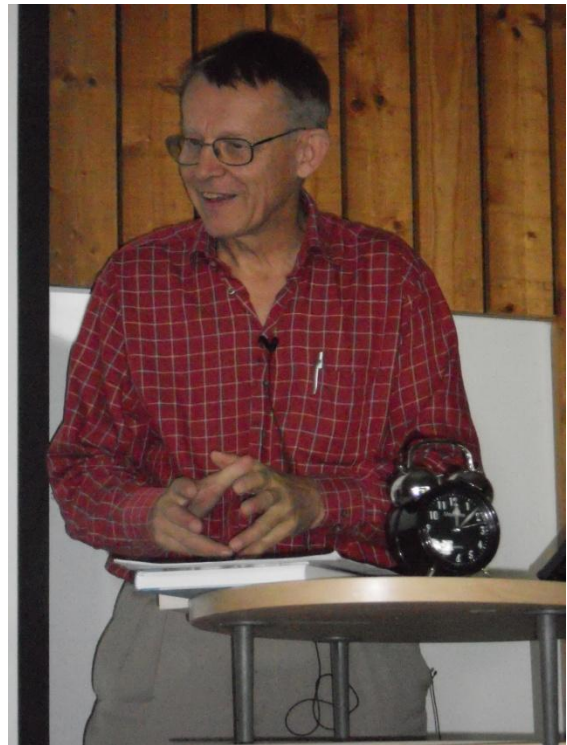

Elin Wägner-sällskapets seminarier stor publik, 163 personer, i folkhögskolans gymnastiksal. Föreläsningen med rubriken "Pengar, vargar och koldioxid" var ett samarrangemang med Sensus och innebar att de som inte var med på seminariet fick betala 50 kr i entré. Vilket tydligen många var villiga att göra. Det var också roligt att se så många av skolans elever i salen.

En skicklig föreläsare är han förstås och här lyckas han väva in Elin Wägner i berättelsen om sin farmors tvättmaskin (finns också på Youtube). Tvättmaskinen är ett exempel på hur konkret Rosling är i sitt sätt att berätta om människorna i världen, knepet är att han låter dem komma så nära inpå. När farmor fick tvättmaskin satte hon sig och tittade på hur tvätten snurrade runt och sa till lille Hans: "Nu arbetar maskinen för mig så nu kan vi gå till biblioteket och låna böcker och så kan jag läsa för dig." Så det var tvättmaskinen som gjorde honom till professor, menar Hans Rosling.

Och jag kommer ihåg hur han på en föreläsning för flera år sedan plötsligt trollade fram sin gamla mamma, som stod bakom ett draperi, och jämförde vad som hänt under hennes liv i Sverige med situationen i Indien i dag. Jag kommer inte ihåg exakt vad han sa, men jag glömmer inte hans mamma. Eller Roslings engagemang för "saken". Det är så en riktig pedagog jobbar!

Världen blir allt bättre, det finns inget gap mellan fattiga och rika länder – det är hans två huvudteser som han reser världen runt och föreläser om. Faktaspäckat och roligt. Det finns hur många program som helst på www.youtube.com som den kan kolla som inte haft lyckan att uppleva Hans Rosling IRL. Kan särskilt rekommendera en dokumentärfilm om honom som finns där.

Hans Rosling föreläser

Elin Wägner-sällskapets motivering till Väckarklockan till Gapminder och Hans Rosling löd:

"Elin Wägner ville genom sina skrifter vara en skrällande väckarklocka i frågor som rör mänsklighetens överlevnad. På ett liknande sätt fungerar stiftelsen Gapminder som en väckarklocka på nätet. Gapminder ger oss en faktabaserad syn på världen som kan få oss att agera mot orättvisor i global utveckling. Deras pedagogiska och lekfulla presentation av fakta slår hål på många myter om länders sociala, ekonomiska och miljömässiga förhållanden. www.gapminder.org är fritt tillgängligt för alla – både makthavare och gräsrotter."

Hans Rosling vill överlämna Väckarklockan till statsminister Fredrik Reinfeldt "som inte publicerar data på utsläpp av koldioxid i tid. Ekonomisk tillväxt publiceras varje kvartal med en dryg månads försening, CO2 utsläpp bara årligen och med 11,5 månaders försening. Varför är pengarna 10 gånger viktigare än miljön? Vakna!"

Vi rapporterar i Bergsluft och på hemsidan om hur det går med överlämnandet.

Marianne Enge Swartz